

ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ

9
ਅਧਿਆਇ

ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਫਲ ਹਨ।

— ਤਿਰੂਵੱਲੂਵਰ

ਵੱਡਾ
ਸਵਾਲ

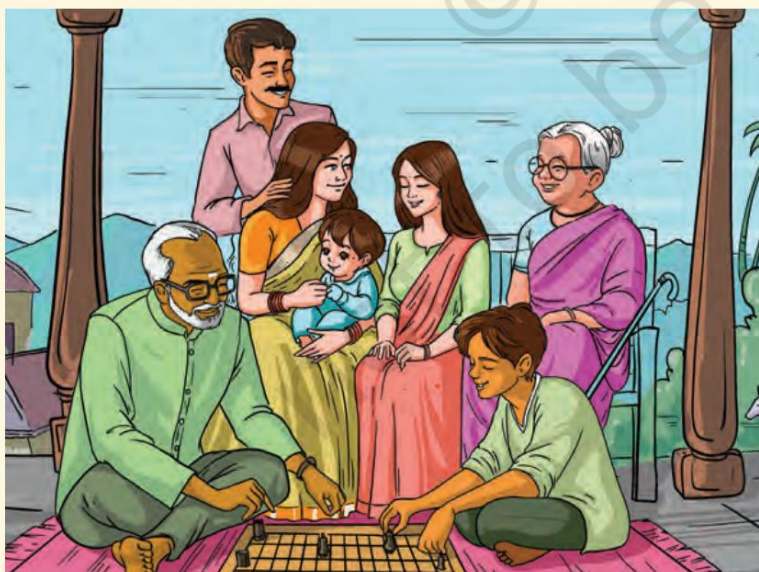
1. ਪਰਿਵਾਰਕ ਇਕਾਈ ਕਿਉਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ?

2. ਭਾਈਚਾਰਾ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ?

ਪਰਿਵਾਰ

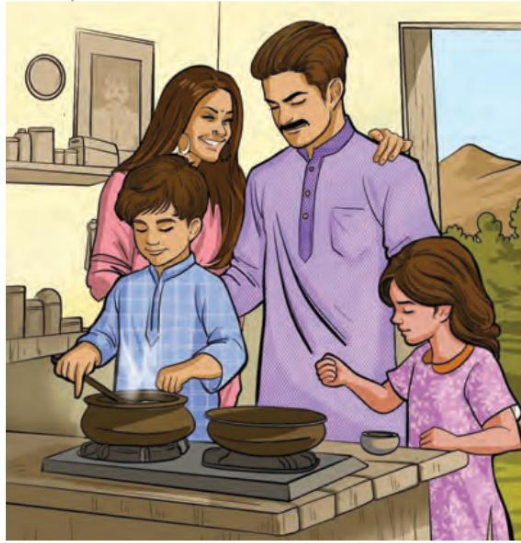
ਅਸੀਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ - ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੱਕ। ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ - ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਚਾਚੇ ਅਤੇ ਮਾਸੀ-ਮਾਸੀਆਂ,

ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ

9 — ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ

137

ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ

ਭਰਾ, ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਮਾਤਾ ਜਾਂ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਓ ਪੜ੍ਹਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇਖਦੇ ਹੋ?
- ਹਰੇਕ ਕਿਸਮ ਲਈ ਘਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
- ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਮ ਹਨ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੈ?
- ਇੱਕ ਕਲਾਸ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਬੁਆ, ਤਾਊ, ਤਾਈ, ਚਾਚਾ, ਮੌਸੀ, ਨਾਨਾ, ਨਾਨੀ,

ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ। ਕੁਝ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਾਮਿਲ, ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਭਰਾ/ਭੈਣ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਭਰਾ/ਭੈਣ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਹਨ। ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 'ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ' ਲਈ ਕੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ? ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ! ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਸਿਰਫ਼ 'ਭਰਾ' ਅਤੇ 'ਭੈਣਾਂ' ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੇ ਬੰਧਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਐਕਸ਼ਨ: ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਦੇ, ਕੁਝ ਦੂਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਹਿੰਦੀ ਲਈ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:

ਨਾਮ	ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ	ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ / ਸ਼ਬਦ
ਰਾਣੀ	ਭੈਣ	ਮਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਧੀ (ਚਚੇਰੀ ਭੈਣ) (ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ)
ਸਮੀਰ - ਪਿਤਾ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ (ਚਾਚਾ)		

ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਕਿਵੇਂ, ਅਕਸਰ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਟੀਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ

ਪਿਆਰ, ਦੇਖਭਾਲ, ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਨਿਰਭਰਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਸਹਿਯੋਗ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ'। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ - ਭਾਵੇਂ ਮਾਪੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਭੈਣ ਜਾਂ ਭਰਾ, ਆਦਿ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਭਿਆਸ ਰਾਹੀਂ, ਬੱਚੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਬੱਚੇ ਕੁਝ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਲਣ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੁਝ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰੋ:

- ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਖਰੀਦਣਾ ਹੈ?
- ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਕੌਣ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ?
- ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਹੈ?
- ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਫਰਸ਼ ਕੌਣ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ? • ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਭਾਂਡੇ ਕੌਣ ਧੋਂਦਾ ਹੈ?
- ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ, ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ 'ਸਕੂਲ' ਵੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬੱਚੇ ਅਹਿੰਸਾ, ਦਾਨ (ਦੇਣਾ), ਸੇਵਾ (ਸੇਵਾ) ਅਤੇ ਤਿਆਗ (ਬਲੀਦਾਨ) ਵਰਗੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਲ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ।

ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਕਸਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਆਓ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਵੇਖੀਏ।

ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਭਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰੇ
ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੇਰਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇੜਲੇ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਦਾਦੀ, ਅਚੰਮਾ

(ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਾਂ), ਚਿੱਟੱਪਾ (ਪਿਤਾ ਦਾ ਭਰਾ ਜਾਂ ਚਾਚਾ) ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਚਿੱਟੀ (ਮਾਸੀ ਜਾਂ ਚਾਚੇ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਧੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੀ ਚਚੇਰੀ ਭੈਣ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਚਿੱਟੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦੀ ਹੁਣੇ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਸੀ ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਓਟਮ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚੰਮਾ ਨੇ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਤਿਉਹਾਰ ਲਈ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੇ ਮਾਪੇ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈ ਗਏ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਚਿੱਟੱਪਾ, ਚਿੱਟੀ ਅਤੇ ਚਿੱਟੀ ਲਈ ਵੀ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਖਰੀਦੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨੂੰ ਉਹ ਰੇਸ਼ਮੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸਦੀ ਉਸਨੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਦੇ ਸੂਤੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਅਚੰਮਾ ਨੇ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਾਥੇ ਪਹਿਰਾਵੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਯੇ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਰੁੱਖ ਬਣਾਓ।
- ਯੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਕਿਉਂ ਖਰੀਦੇ ਸਨ?
- ਯੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਦੇ?

ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਕੇਰਲ ਵਿੱਚ ਸੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਓ ਹੁਣ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਵੱਲ, ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰੀਏ।

ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਤੇਨਜ਼ਿੰਗ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਈ ਵਾਰ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਦਸਤਕਾਰੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝ ਗਈ, ਸਾਡੇ ਸੁੰਦਰ ਰਵਾਇਤੀ ਕੱਪੜੇ, ਲੱਕੜ ਦੀਆਂ ਨੱਕਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਘਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ, ਸਾਡੇ ਛੋਟੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬਾਗ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ।

ਅਤੇ ਹੋਰ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ।

ਅਕਸਰ, ਉਹ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦਾਦੀ ਜੀ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਸੇ-ਮਜ਼ਾਕ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਕੋਈ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ! ਦਾਦਾ ਜੀ

ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਰੁਕੋ। ਉਹ ਸਾਡੀ ਕਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨੇੜਲੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਤੂਫਾਨ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਪੂਰੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ।

ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਪੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੋਜਨ

ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਖਰਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ

ਤੇਨਜ਼ਿੰਗ ਦੇ ਪਿਤਾ ਖਾਸ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਘਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ?

ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਕਿਹੜੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ?

ਸ਼ਾਨ ਸ਼ਾਨ ਸ਼ਾਨ ਸ਼ਾਨ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰੇ

ਆਓ ਪੜ੍ਹਚੇਲ ਕਰੀਏ

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣਾਓ, ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਨਾਲ ਲਿਖ ਕੇ ਜਾਂ ਡਰਾਇੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸਾਂਝਾ ਕਰੋ।

ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਨਾਟਕ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਨਾਟਕ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਲਿਨੀ ਅਤੇ ਤੇਨਜਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਕੀ ਹਨ?

ਅਜਿਹਾ ਜੀਵਨ ਜੋ ਕੁਝ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਪਰਿਵਾਰ (ਭਾਵ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿਣਾ) ਚੁਣਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਭਾਈਚਾਰਾ

ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੂਜੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ 'ਭਾਈਚਾਰਾ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ('ਭਾਈਚਾਰੇ' ਦੇ ਹੋਰ ਅਰਥ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ)। ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਉਣਾ ਅਤੇ ਦਾਅਵਤਾਂ, ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ। ਕੁਝ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ, ਲੋਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਬਿਜਾਈ ਅਤੇ ਵਾਢੀ ਵਰਗੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਕਸਰ ਸਾਂਝੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਣੀ, ਚਰਾਗਾਹਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਉਪਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਅਭਿਆਸਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਇਹ ਅੱਜ ਵੀ ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਭਿਆਸ - ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਨਿਯਮ' ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ - ਨੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਇਹ ਵੀ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ

ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਖੁੰਝੇ ਨਾ

ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਬੂਆ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਗੰਭੀਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਲਮਾ (ਸਾਹਮਣਾ ਵਾਲਾ ਪੰਨਾ ਦੇਖੋ) ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਭੀਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਭੀਲਾਂ ਨੇ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਕਈ ਖੱਡਾਂ ਵੀ ਪੁੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਢਾਂਚੇ ਬਣਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਹਲਮਾ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ, ਉਦੇਸ਼ ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। 2019 ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਵਗੰਗਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਭੀਲ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਕੰਮ ਲਈ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2015 ਦੇ ਚੋਨਣੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਸੜਕਾਂ ਨਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਘੁੰਮ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਸਮੂਹਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਪਕਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ?

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੌਡੂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈਚਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਓ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਵੇਖੀਏ।

ਅੰਕ ਸ਼ਾਸਨ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਵੇਖੀਏ।

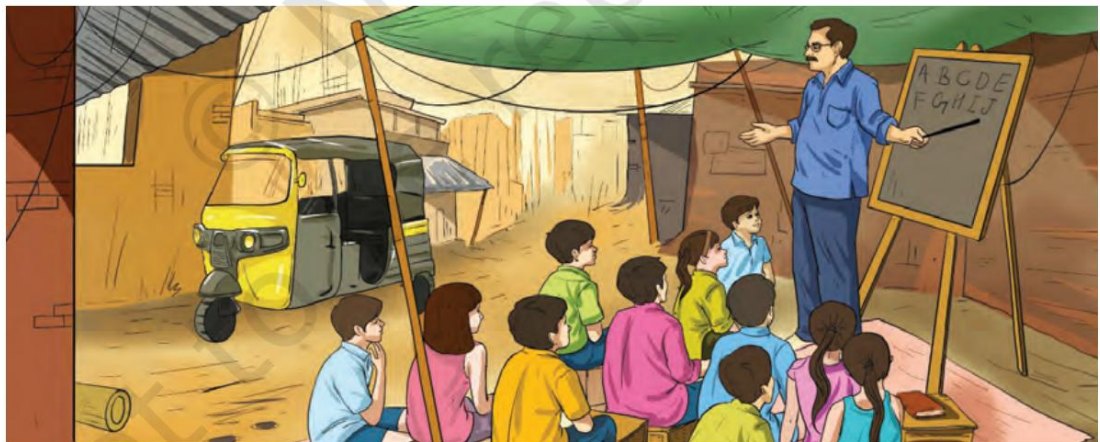

20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ (ਗੁਜਰਾਤ) ਦੇ ਇੱਕ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਆਟੋ-ਫੈਬਰੀਕੇਸ਼ਨ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਕਮਲ ਪਰਮਾਰ ਨੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ।

ਕੁਝ ਨੇ ਸਕੂਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਝ ਕਦੇ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਕਮਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਤ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ 5:30 ਤੋਂ 9:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਟਿਊਸ਼ਨ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਜਲਦੀ ਹੀ, 150 ਬੱਚੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਪਾਠਾਂ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ!

ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਬੈਂਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਕੋਈ 'ਸਾਈਲੈਂਸ ਜ਼ੋਨ' ਕਲਾਸਰੂਮ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ੋਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਮਿਲਿਆ ਉਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਸੀ।” ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਬੱਚੇ ਜੋ ਨਿਯਮਤ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਕਮਲ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, “ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਗਏ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ।”

ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ?

ਕਮਲ ਪਰਮਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਮਿਲੇ?

ਪਿਛਲੇ 30 ਜਾਂ 40 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੀ ਉਭਰੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸੀ ਭਲਾਈ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੂੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਸਾਂਝੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ, ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਹੀ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟਸ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸਾਡੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਕੋਈ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਰਾਹੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਭਾਈਚਾਰਾ' ਇੱਕ ਲਚਕਦਾਰ ਸੰਕਲਪ ਹੈ।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ:

ਇੱਕ ਜਾਤੀ, ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਉਪ-ਭਾਗ, ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਧਰਮ, ਖੇਤਰ, ਆਮ ਕੰਮ ਜਾਂ ਰੁਚੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, 'ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਪਾਰਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ', 'ਚੇਨਈ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ', 'ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰਾ', 'ਕੇਰਲ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਭਾਈਚਾਰਾ', 'ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਕਲਾ ਭਾਈਚਾਰਾ', 'ਪਿੰਡ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰਾ', ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ... ਸੂਚੀ ਬੇਅੰਤ ਹੈ!

ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ, ਤੁਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ - ਬੇਸ਼ੱਕ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਡ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੇਵਾ ਯੋਜਨਾ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੈਡੇਟ ਕੋਰ, ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਜਾਂ ਡਰਾਮਾ ਕਲੱਬ, ਆਦਿ।

ਆਓ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ

- ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ?
- ਕੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਲੱਬ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਤੁਸੀਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਫੰਕਸ਼ਨ?

ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ...

- ਪਰਿਵਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ। ਆਦਰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਭਾਈਚਾਰਾ, ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਇਕਾਈ, ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਭਾਈਚਾਰੇ' ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਹਨ।
- ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ।

ਸਵਾਲ, ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ

1. ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਕੁਝ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਕਿਉਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ?
2. ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਨਿਯਮ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਨਿਆਪੂਰਨ ਹਨ? ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਾ? ਕਿਉਂ?
3. ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਹਾਇਤਾ ਫਰਕ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਐਕਸ਼ਨ ਸਮੇਂ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰੇ